

Христос Воскрес! - Воистину Воскрес!
Feltámadt Krisztus!-Valóban Feltámadt!

Мішколц-Сірма / Miskolc-Szirma

Башко / Baskó

Еделейнь / Edelény

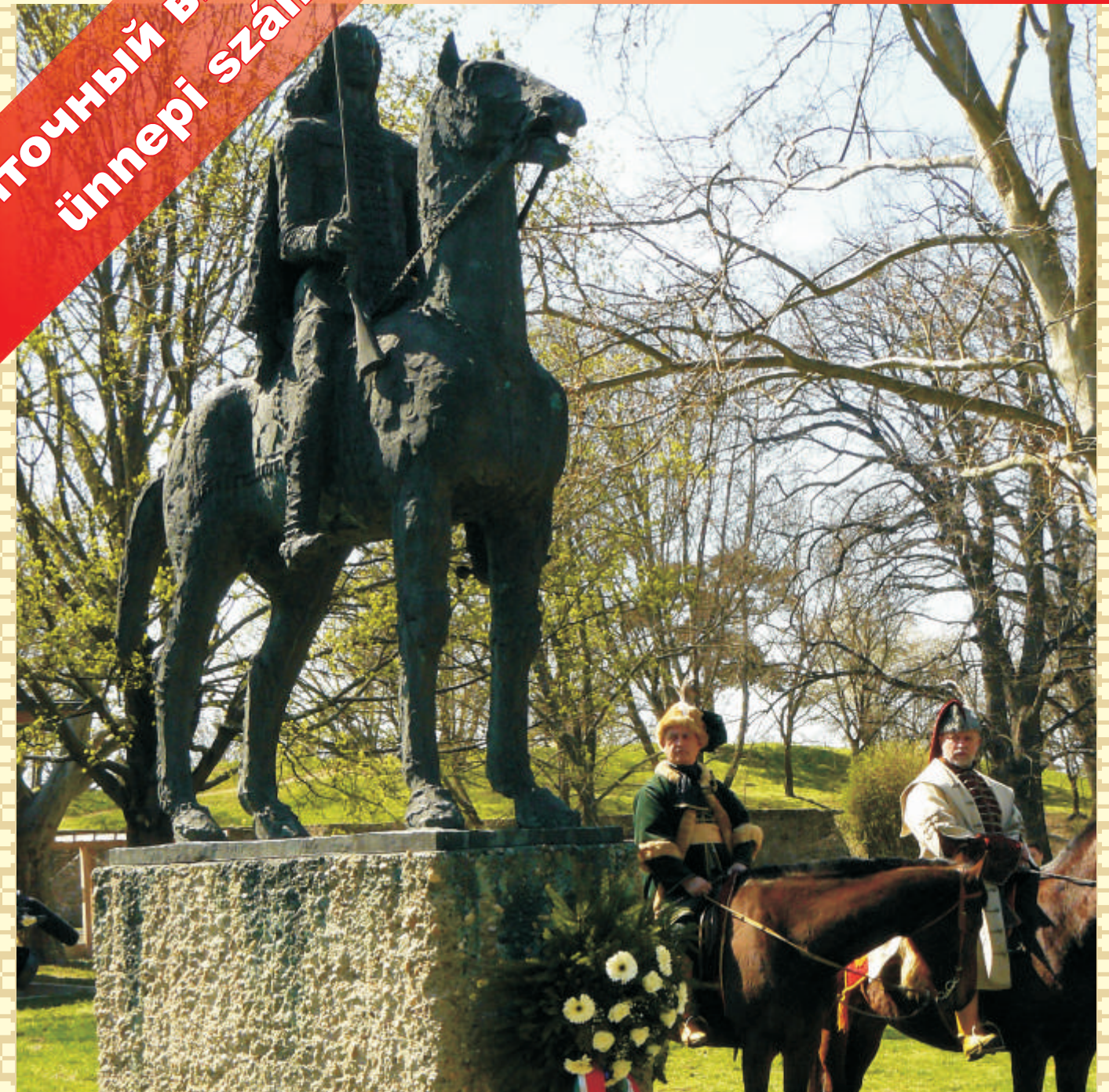
Будапешт / Budapest

РУСИНСЬКИЙ RUSZIN VILÁG SVIT

рочник XIV. число 118., марець – апріль 2016
XIV. évfolyam 118. szám, március – április 2016

Святочный выпуск
űnperi szám

*Честованя юбілея Ференца Раковиця II.
II. Rákóczi Ferenc emlékünнер*

Вісті

370 років Ужгородській церквуній

24. априля 1646. рока важный день у історії христіанства и грекокатолицькуй церквовли. У день Сятого Юры у каплиці Ужгородського замка 63 пудкарпатських, у булшости, русинських сященикув Мукачовської православної єпархії пуд веденєм отцов василіан Петра Партенія и Гавриіла Косовича сімболично присягнули на католицьку віру егерському римокатолицькому єпископови Ю. Якушичови. Сим они пудчинили ся папі Інокентійови

Х. и його наступникум и вернули ся пуд владычество Сятого Престола. Возвышеним моментом церемонії была Літургія на церквунно-славянськым языкови.

*Жерело: www.ujember.hu
az-ungvari-unio-emleke, Шандор Шебеуш*

Мгр. Петро Крайняк – новий штатный таємник міністерства школства

Новоформуяча влада на Словакії вже обсадила міністерськы функції і таксамо приділила на окремы міністерства державных таємників. На Міністерстві школства, науки, баданя і шпорту СР буде у функції державного таємника довгорічний русинський активіста, член партії Most-Híd – Мгр. Петро Крайняк.

Гратулуєме и жєлаєме много успіхув!

Жерело:

*Народны новинкы, р. XXVI, ч. 4. 14. априля 2016
(Текст даный у оригіналі)*

Русинські Національні Самосправованя Зуглова, Уйбуды и XVI. района Будапешта 22-го априля сього рока організовали **сяточный вечур памняти Александера Духновича**. Многочиселна публика послухала лекцію Др. Ольги Повч, председателя РНС XVI. района Будапешта за нашого Будителя. Анна Медвідь продекламовала верші поета. Притомні мали можность познакомити ся из тима творами А. Духновича и написані за його живот и діятельство вуданя, котрі суть у Бібліотеці Русинув Мадярцины.

Русинське Національное Самосправованя Вамошуйфалы у керетох програмы „**Русинські поселєня Словакії**” 23-го априля 2016. рока навщи-

вили Кежмарок, Спішску Подградь, Левочу и Кошиці. У Кошицях у Соборі Сятої Ержейбет отдали чєсть памняти Ференца Раковця II. на 340 ручный юбілей од дня родженя Великого Князя.

У Комловшці на луці Пасіка 30. априля сього рока держали **традиційносє сято Стрічі Яри**. Притомных привітствовав Ласло Попович, председатель РНС Комловшкы. Вседержавносє Русинське Самосправованя на праздникови представляв Віктор Крамаренко, председатель ВРС.

Чєстовані Читателі!

Май повну інформацію за живот Русинув Мадярцины годні сєте дустати на нашуй інтернет стороні: <http://ruszin.com>

Ипен там у меню глядайте и електронну верзію нашуй новинкы!

Честованя памняти Ференца Раковця II.

17-го марца 2015. рока Парламент Мадярщины вуголосив день родження Ференца Раковця II. памнятным днём и сим рішенём пудкріпив нигда не загаснучое чувство честованя Русинами — „gens fidelissima” памняти Великого Князя.

2. априля 2016. рока у шарошпотоцькому паркови музея Раковця 450 Русинув праздновали 340. рочницю од дня родження Великого Князя Ференца Раковця II. Сято традиційно зачало ся Сятов Літургієв у грекокатолицькуй церьковли Сятого Петра и Павла, котру удслужили абовський парох Дёрдь Орос Товт, філкегазський парох Ласло Трещура и отець Янош Мигаль Соноцький. Дякуєме парохови церьковлі Томашови Мошойго за многоручное достаченя можности держаня там сяточної літургії. Праздничное міропріятя продовжыло ся привітственов бесідов мера Шарошпотока Яноша Ароша, котрый акцентовав на важности захраненя памняти Ференца Раковця II. у жывоті вароша. Віра Гіріц, посланик Русинув у Парламенті Мадярщины, інформовала притомных за свуй выступ на пленарным засіданю Парламента Мадярщины 29. марца 2016. рока, вручений 340-ручному юбілейови Ференца Раковця II. Діректор Музея Раковця Др. Едіт Томаш у своій бесіді дала інтересні факты за період жывота Великого Князя и його фамілії у Шарошпотокови. На сяточном концерті ученикы Основной Школы имени Ференца Раковця II. декламовали верші, вручені Князови, а ученикы Шарошпотокської Школы Умілства порадовали притомных

танцями. На законченя праздника Янош Арош, мер вароша, Віра Гіріц, посланик Русинув у Парламенті Мадярщины, Віктор Крамаренко, председатель Вседержавного Русинського Самосправованя, Олга Сілцер-Лікович и Янош Соноцкі, замістителі председателя ВРС, Янош Кожнянський, председа-

тель Общества Русинув/Рутенув Мадярщины и Шарошпотокського Русинського Національного Самосправованя, председатель Ревізійной Комісії ВРС, діректор Музея Раковця Др. Едіт Томаш и множество представителюв містных и Боршод-Абов-Земплинського територіального Русинського Самосправовань возложили вінці ку памнятникови Ференца Раковця II. и почтили памнять славного князя русинським гімном.

Пуд час смачного обіда участники сята обміняли ся новинами свого жывота и діятелности самосправовань.

Честованя дня родження Ференца Раковця II. продовжыло ся довкола памнятника

Великого Князя у паркови каштеля у Борші, де ся родив Раковцій. Притомні послушали выступлення Др. Шандора Енгі, завідувачого Інститута Біблійських Наук, Лайоша Лацкова, председателя Цівільного Общества имени Ференца Раковця II. и Яноша Кожнянського, председателя Общества Русинув/Рутенув Мадярщины и Шарошпотокського Русинського Національного Самосправованя, председателя Ревізійной Комісії ВРС. Сято скончило ся покладанём вінцюв ку памнятникови Великого Князя.

Ференц Раковцій II. и Руси́ны

Бесіда Віры Гіріц, посланика Русинув у Парламенті Мадярщини, на пленарнум засіданню Парламенту Мадярщини 29. марца 2016. рока и на празднованню 340-ручного юбілея Ференца Раковція II. у Шарошпотоці.

Вертаючи ся из Полщі через Верецький перелаз, Ференц Раковцій II. у своїх споминах од 1703. рока, писав: „Тоты, ко будуть читати сесі шоры, не можуть повіровати в одданость мого народа. Коли звістка про моє прибуття достигла Мукачовської домінії, и привідіти собі тяжко, из яким щастєм на очох и одушевенєм, цілыма фаміліями ставали люде на коліна, и крестячи ся, стрічали ня повсемістно. Свою одданость они проявили у тому, што нагодовавши нас досыта, одправили дому своїх жун и діти, а самі вступили у моє войско и повіли, што нигда його не лишать, чоловікы декларовали, што жадають быти изо мнов и у животі, и у смерти”.

Академик Антоній Годинка, дійствителный член Мадярської Академії Наук, сам русинського походження, у своєю роботі „Князь Ференц Раковцій II. и Руси́ны - Gens Fidelissima” опубліковав інтересні дані за русинських катун, котрі служили у войську Великого Князя у 1704-1705 роках. За сіма даніма, из сел Верховины заруковали катуны из 4, а у Мукачувській домінії из 128 русинських поселень, 95 загнало своїх сынув на войну, у цілови 391 чоловік. Из 33 поселень жупы Берег 12 поселень загнали у войско катун, ушыткого 33, из котрых 25 были гайдуки.

Побіда у ослободителнуй войні про Русинув значила захранення достигнутых привілеґій, а Великий Князь був сему бізувным гарантом.

По путєви ку перелазу, Великий Князь из своїм невеликим допроводом проїздив Сваляву и її околиці. На ушыткому пути Руси́ны помагали му муніційов и салашом. Ковачі на посліднюм салаші, обы избити с толку лабанцув (австрійцюв), пудковали коні наспак, пак войско двинуло ся уздовж Латориці ку перелазу. Спочившы пуд молодыма ясінями, князь из слызами у очох простив ся из своєв отцюзнихов. Из того часа, молоді деревця стали громотныма, вни стали частєв славної історії Русинув, а люде из великов любовєв їх сокотять.

По сконченню національно-ослободителнуй войны, многі Руси́ны не вернули ся у родні поселеня. Они заселили ся у завхабєных районох Угоча, Саболча, Земплина, Гайду. Сесі міста стали

первыма прямованями перестягованя Русинув, котрое достигло южных районув Бачкы. Они заселили територію, котра стратила велику часть обывательства пуд час турецької інвазії, сяким кіпом, у регіонох намного поліпшыла ся демографічна ситуація.

Се стало фундаментом многовікового історичного сполужывота мадярського и русинського народув и культур.

Кажду ярь русинська община у кулькости коло 400 люди зберать ся коло памнятника Ференца Раковція II. у паркови Музея Раковція у Шарошпотокови и у каштелєви Борші, де родив ся Великий Князь, на честованя сєго торжества.

Сято традиційно зачинать ся сяточнов Літурґійов, пак офіціална часть продовжать ся співанєм мадярського и русинського гімнув, выступленєм и бесідами и завершує ся покладенєм вінцюв коло памнятника Великому Князєви. Дух и настрой тої эпохи создають конники, убраті у шатя тых часув.

17. марца 2015. рока Парламент Мадярщини проголосив день родження Ференца Раковція II. памнятнов датов. Сим рішенєм утвєрдив нигда не згасаючєе глєбоке честованя Руси́нами – „gens fidelissima” памняти Великого Князя.

Товмачила: Ірина Скіба

Фото: Томаш Світанко

Паланський варош Мукачово

Замок розположений на южно-западному краю вароша на крутій горі, што пуднимать ся серед доколашної рувнины. У народі кажуть, што она усыпана тяжков людськов працов. Од „чажкої праці”, од котрої мучили ся будователі горы, поселеня дустало имня Мукачово. На самому ділі гора вулканичного происходження, містами проглядають ся выходы андезитовых вублазув. Точна дата заоснованя каштіля неизвістна. У грамоті од 1321. рока називать ся первый комендант каштіля – Томаш, наджупан Берегського и Угочанського комітатув. Мукачовський каштіль Паланок фест перебудовав князь Федор Корятович (1396-1414). Появили ся навколишні водяні шанцы, пятнадцять бастіонув и забиті до земли колоды-паланкы. Дві южні и една сїверно-западна турні зберегли ся як майстарійші части каштіля. Їх называють турнями Корятовича.

Федор Корятович перебудовав невеликий каштіль у могучу охранны будовлю, котра складала ся из передкаштіля, главного двора, де знаходила ся квадратна жытлова турня – донжон. У слїдувучі столїтя фортеця продовжовала рости и розвивати ся. 1633. рока владителём Мукачовського каштіля стає ардяльський князь Дёрдь Раковцій. Из помочов французських інженерув вун реконструовав го. Мукачовський каштіль одогравав важну ролю у національно-ослободителній войні, котру возглавив Ференц Раковцій II. Князь прийшов из Полщі до Мадярщины 16-го юнія 1703. рока на Верецький перелаз. Його войско зайняло Мукачово 24-го юнія 1703. рока, айбо завладіти каштілём тогды не вдало ся, хоть Русины недалеко од Мукачова по-жертвено пуддержовали войско. Облога каштіля зачала ся у новембрі 1703. рока и скончила ся 16. фебруара 1703. рока побїдов войська куруцув. Раковцій нагле перейшов у каштіль и вудти правив національно-ослободителнім двиганём, про котрое каштіль був, дякувучи стратегічному розположеню, дуже важным опорным пунктом. Завто Раковцій розказав войсковому інженерови, брігадірєви Демойсосу, пудготовити план про модернізацію, розшырення и перебудову каштіля. 1705. рока были зачаті роботы по змуцнёваню каштіля, булшость робут была исполнена мадярськыма и русинськыма кріпаками Бережської жупы. Роботы держали до 1710-го рока. 1705. рока Ференц Ра-

ковцій II. распорядив ся перенести монетный двор із Ардяля до Мукачова. Вун був розположений коло каштіля у будовлі бывшего млина на березі рікы Латориці. Навперед карбовали мідні монеты, а пак – стріберні и золоті, а также памятни медалії. Перві мідні монеты были выдаті 1706. рока. На даяких из них было латинськыма буквами вуписано: „СМ” (Castrum Munkacsiensis) и „ММ” (Монета Мукачовська). На овалных монетох

находив ся лозунг Ференца Раковця II. „Pro Libertate”, што в товмаченю значить „За слободу”. Монетный двор у Мукачові дійствовав до 1713-го рока. Ференц Раковцій II. у Мукачовськым каштілю из великов роскошов принимав великое число загатарных делегацій, меже котрых и посланикув руського царя Петра I. Война за незалежность куруцув

скончила ся поразков. 22. юнія 1711. рока оборонці каштіля склали зброю.

Мадярський історик зафіксував слова сповіді Великого Князя: „Подовж дакулькох днів до мене прийшло три тысячі Русинув, дуже слабо озброєных, напувголодных, котрі лишили свої дома, абы воєвати за слободу. А я їх зрадив”.

Австріїці жестоко помстили ся повстанцюм, десятки мадярських и русинських поселень докола каштіля знищили, а фортеця помали стратила своє стратегічне значення.

В 1789. році замок був перетворений на темницю. За часув Чехословакії каштіль перебудовали пуд касарню. За рокы совєцької власти там розположило ся профтехучилище. Тепер, по значных обновителных роботох, туй находить ся Краписный Музей Мукачова и Мукачовського района.

*Жерело: Замки Закарпаття
Видавництво „Краєвиди Карпат”,
Ужгород, 2008*

Чинадєвський каштіль XIV. – XV. ст.

Каштіль Телегді–Раковція - будовля на двох уровнєх у подобі букви U з куртыма кунцями. Імре Перенї дустав корольовський дозвол на будованя каштіля 14. децембра 1403. рока. Каштіль був побудований у 1450 - ых роках, а пак у 1585-ум році Мигаль Телегді його перебудовав. У 1633, 1729, 1734 и 1839 роках вун був реконструований, а у 1728. році перейшов у владня фамілії Шёнборн, котра переробила го на пивоварню, а у 1768 році назад перебудовала.

У плані каштель має асиметричну конфігурацію, котра представлять собов вудовжений просто-

угольник из двома єдносторонніма равновеликыма выступами на його кунцєх. Из другого бока основного прямоугольника углы кончавуть ся гранованов и круглов баштов.

Каштіль принадлежав властителю Мукачово-Чинадєвської домінії. В XIV-XVII ст. ним владіли окремішні феодалы, што и наклало одбиток на його оборонні функції. Из плыном часа вун перебудовав ся, але се не поміняло його первичный вигляд. Сохранили ся білокамняні обрамлення старовинных отворув, оболокув-бойниць у верхньому штокови.

У каштілі, побудованому у стилі пуднєго ренесанса, побывало много познатых особ, меже котрыма Ілона Зрінї. Она навщивляла його многократно, видячи ся туй из своїм будучым чоловіком Імре Текелійом. Князь Ференц Раковцій II. много раз був у Чинадєві. У сєму каштілєви вун провюг свою послїдню нуч перед еміграцієв.

Каштіль має велику історико-архітектурну цінность и добрі характерізує тип резиденцій феодалув.

*Жерело: Замки Закарпаття
Видавництво „Краєвиди Карпат”,
Ужгород, 2008*

Сяткованя Паскы у Башкови

Башков, маленькое село у Земплинських горох ладить ся ку сяткови страданя, смерти и воскресеню Христа.

Вечур Великоднєго четверя ублажыв и без того тихое поселеня. Уже лем вдохновений настроуй так називаных євангеличных мучень панує у душох. По послїдньому дзвонув, тишына стає ищи майтихов.

На другый день, по молитвах, роботящі женські руки зберавуть из дарабчикув Сятого Гроба розмаитый ослунь (катафалк), пак покрывавуть го красныма плахтами, обы ушитко мало торжественный позур.

По Вечурні на Гробі Сятому розміщавуть Плащаницю, прибивавуть вірники. Коло Гроба Господня лем уночи не суть люде. Діти мінявуть єден другого каждую годину, а доростлі, по своєю можности.

Тишину бдіня нарушавуть веселі співы и дзвонув літургії, ведно вни творять божествену розположенность праздника.

На другый день, сяточный настроуй ищи булше посилює ся пуд час ладжіня пасхальных кошарчикув, розкладаня їх коло церькувной огорожі ищи до зачатка Божествену літургії. По сконченю літургії ушиткі торжественно из кураговами выходять из храма, пак проходить традиційный обряд посвяченя

пасхальных ідїнь. Ушиткі члены родин стоять коло кошарув пуд час осяченя, у маленьких діточок у кошарчики покладені чоколадові фігурки. Кураторы роздавуть маленькі проскуры, обы на каждом сяточном столови був церькувный хлїб. По благословеню и співаню гімнув вірники направлявуть ся дому за сяточный стул, на котрый кладуть лем посвячені стравы – сесь фрыштик коронує праздник Воскресеня Христоваго.

Христос Воскрес! – Воистину Воскрес!

*Ласлоне Оббадь
депутат РНС Башкова
Товмачила: Ірина Скіба*

Александр Духнович - поет

24.04.1803-24.04.1928

Нашого ювіланта, Александра Духновича, можна собі представити як громадського діяча, як писателя по темам науковим і як поета. Я тепер з нагоди 125 рочниці його уродин представляю його як поета.

Що то властиво поетична творчість? Сей род людської творчості є досить старий. Вже в старих Греків були люди, що оспівували долю свого народу, піснї Іліади і Одисея од сліпого поета Гомера, або піснї в честь побідників на олімпіадах. Од тих часів сей род людської творчості культивувався, вживався, але зблизився до людського життя аж в VIII віку, коли розширився новий літературний напрям под знаменем романтизму. Сей напрям витворив великанів у поодиноких народів як Шевченко, Челяковський, Пушкін, Гете, Мицькевич, Байрон, котрі свою буйну фантазію, обплетену ніжними чуттями, зложили на папір, через що сталися стовпами, на яких опирається національне життя їхнього народу.

Таким чоловіком у Русинов, живучих на Подкарпатті, був Александр Духнович.

На м'єстї буде тут пригадати, що поет є людиною незвичайною, не до внутрішнього життя. Школою до творення вершів не дійде, но з тою творчою силою приходити на світ, яка, як вся людська внутрішня творча сила має плекатися, удосконалюватися. Висшезгадані великани вродилися з тою творчою силою, яка проявилася в їх ділах, але що вони досягли найвищої ступені мистецтва є ділом не лиш часу, але і ділом життя. Наш Духнович мав поетичну вроду, але р'єжні течії життя завели його до тої сторони творчості, яка творчість не пронизалася відповідно розвинутих романтизмом, через що і не досягла тої висоти мистецтва, як творили висшезгаданих великанів світової літератури. Передомною зборка поезій Александра Духновича і читаю стих „Сирота в заточенні”. Проводна думка мати і вміщене того слова в чуття-буття дітини, що любити свою мамку. Між іншими строками читаю:

*Вспоминая дѣтство свое.
Пришол в память древній час
Сладки игры и забавки
Звенит в ухах мамчин глас.
Мамчин глас ! О ! страстная мысль!*

*Сладкоє слово мати
Проницає внутрішню жизнь,
Мысль полна благодати.*

Из сего можемо судити, що наш Духнович був поетом ніжного почуття і доброти. Доброта і покорність єть проводною думкою його поезій, на приклад:

*Я веселый показался,
Хотяй дуже смутный был.
Я покорно снизвался
Хоть бодрый дух мя будил.
Воля господина моего
Была воля и моя,
Я осторожно внимал того,
Не чувствовал покоя.*

Борьба за означену ціль, як тож вплив внішнього життя на поета, і його рефлексії односно житєвих односин суть мирні, не революційні. Був он чоловіком замкнутого внутрішнього життя, котрому дуже не любитися даяка подія, доп'єкає його аж до завялости, а он спокійно терпить, бо як священник пише:

*Познай силу Всевышняго
Узнай твою нищету,
Помни злость, слабость земного
И вижд божу доброту (мысль о Бозѣ)*

Зато свої обставини у єпископа Тарковича описує так:

Словом я всегда ему жил, (Своему наставнику)

*Ему спал, ставал и ѣл,
Ему тѣлом, духом служил,
Но я его не любил. (О придворной жизни).*

Александр Духнович поет абстрактних явищ, якими хоче познакомити читача в формі верша і читачеві треба сильно наострити увагу, обы стягив в чом діло. Прикладом сего єть верш „Храм любви”. Из сего можно заключати, що он не звернув відповідної уваги на поетичну творчість нового типу, яка розцвітала под впливом романтизму. Збирав народні піснї, займався етнографією, але сліду сих дуже важних, так сказати-б допоміжних средств поезії дуже р'єдко находимо. От насколько прикрашує ті поезії видно з першої строфи верша „Тоска на гробі милій”

*Подувай вѣтрику,
Подувай легонько,
Най моя миленька
Спочине тихонько.*

Здрібнілі приложники і присловники суть

найкрасшою прикметою народного языка, а их нїжне психологичне значїня не мож зровняти з подобними словами анї одного языка. Як ясно, мило звучить то:

Подувай вїтрику.

В законченю однако мушу подчеркнути: Наш батько Духнович заложив фундамент поезії подкарпатських Русинов. Выконав велике дїло, дїло ровняючесь дїлу высше згаданих великанов лиш у менших обємах и выконавши его кличе до молодежи:

„Ой дитята соколята,

Змагайтесь на крылята!

Бо я уже сокол старый,

Уж мнї крыла поламанї”

Значить его крыла поламанї роками вїчно в праці, а вмїсто него най здоймаєсь в гору молода генерація.

Словом мають днесь молодї поеты. Додержте заповїт батька, здоймїтьсь в гору, ще высше летїть, як летїв Духнович духом, здоймайтесь, аж до тої сфери, з котрої мов перлы сыпали бы ся истиннї краснї, народным духом просыченї поезії. Сяким способом дїло розпочате Александром Духновичом поднесете под дах, чим и сповнитись его скромне бажанє:

Схоронїте мя в дубравї

При скалах в густой темрявї,

Сами здоровы спївайте,

А на батька памятайте.

Ф. Агїй.

„Учитель” Рочник 11, Число 4

Ужгород, 30. апрїля 1928

(Текст даный у ориїналі).

Памняти Кароля Мейсароша (1821-1890)

Сїго рока, 20-го юлія, сполняє ся 195 лїт од дня родження Кароля Мейсароша – знамого історика, публіцисты, участника революції 1848-1849 рокув, юристы, журналісты и, в перву очередь, мож казати, первого сына мадярського народа, котрый щиро любив русинський народ и творив на його благо.

Сочастник таких тїтанув, ги Шандор Петевфїй, Лайош Кошут, Вєрєшмартї и Мадач, вун був не лем близько знакомый из нима, айбо и активным участником революції, ї хронографом и публіцистов.

У своєю сяточнуй бесїдї на честь Дня 15. марца президент Мадярщины Янош Адер ведно из именами Лайоша Кошута, Шандора Петевфїя, Мігала Вєрєшмартї назвав и имня Кароля Мейсароша, як єдного из наганячув революції.

Забытого краєзнателя и історика Кароля Мейсароша активно згадовав у своїх статїх и у монографії Володимир Фединишинец, зачинаючи од 1965. рока и до 1991. рока у новинках „Kárpáti igaz szó”, „Карпати”, „Новини Закарпаття”. У своїх роботах знамі изглядователї русинства Іштван Удварї, Павел Роберт Магочї, Олена Рудловчак часто обрацають ся ку літературным роботум Кароля Мейсароша.

Так, наприклад, Каміл Найпавер, изучавучи происхождение Циганув, хосновав рукописї Кароля Мейсароша пуд титулом „Циганы”, у котрых автор на 20 боках подрбно описав живот Циганув из

Мадярами за 500 рокув, процес формования мадярської циганської музикальної културы.

У своєю статї за Кароля Мейсароша, написануй 2009. рока я уже дав його біографію, туй лем нагадаву основні етапы його жывота и діяльности.

Родив ся Кароль Мейсарош у Гайдудорогу 20-го юлія 1821. рока. Скоро осиротїв, завто будучи учеником Дебреценської гімназії вун мусив сам заробляти на хлїб. По сконченю гімназії учив ся у Пейчському Універзитетї, де познакомив ся из Вєрєшмартїйом, Байзом и там написав свої перві пєсы и верши. У сесї роки молодий Мейсарош запалив ся волелюбными ідеями Лайоша Кошута, пише свою перву публіцистичну книгу за сенс жывота – „Az élet céljáról”

Из Пейча переходить учити ся у Будапешт на юридичный факултет. Туй вун пише свою роботу „Основы людинознатства” (Az ember ismeret elemei). По сконченю штудования, 1846. рока робить у єдному из округув прокуратуры Пешта.

Волнодумці зберали ся у каварнї „Pálvax”, де зачинала ся велика Революція. У 1848 році Кароль Мейсарош стає активным участником революції – вун є хронографом дїин революції. У його публіцистичных творах одображенї суть політичні потреты Шандора Петевфїя, Лайоша Кошута и других революціонерув.

По поразці Революції Кароль Мейсарош иде

до Унгвара, де робить юрістом и главным нота-риусом. У сесї роки вун ся жениць на Амалїї Коллар из Завадки, што коло Михайловцѡв, часто їздить у село, занимать ся садовництвом, виничарством, айбо и продовжать адвокатську діяльність в Унгварі. Испуд пера Кароля Мейсароша у сесї роки выходять такі роботи, як: „Історія Русинув Мадяр-щини” (1850), („A magyarországi ruszinok történe- te”), „Тайны мадярської революції”, („A magyar for- radalom titkai”), „Пролог мадярської ослободител- нуй боротьби 1848. рока”, („A magyar szabadság harc előjátéka 1848-dik évben”).

Ищи у Будапешті закладує и редагує „Мадяр- ський Селський Нотаріус”, („Magyar Községjegyző”), пак вже в Унгварі „Карпатський Вістник” („Kárpáti Hírnök”), „Унгварський Вістник” („Ungvári Hírlap”), „Селський Вістник” („Község Lapja”). Пише статї і сполупрацує из новинками и жур- налами, такыма ги „Світло Отцюзнины” („Nem- derű”), „Сполубесїдник”, („Társalkodó”), „Образчи- кы из Жывота” („Életképek”), „Пештський Днїв- ник” („Pesti Napló”) и другыма.

Єднак майбулше заслуговувать на позур работы Кароля Мейсароша „Автобіографія” и „Історія Унг- вара од найдавнішых часув до сочастности”. У своєю роботі „Автобіографія” вун пише статю за Адольфа Добрянського, котрый хотїв одокремити карпатських Русинув од Австро-Мадярщини и обєдинити їх из Галичанами. Сам Мейсарош стверджовав, же Русины мають обстати ся при уря- дови и у составі Австро-Мадярщини, а не иншак. У роботі „Історія Русинув Мадярщини” вун одважно высловлєвав ся за автохтонность містного обыва- тельства и його абсолютное право на землю, на лісы и на право проживаня на суй землі. Правда, не ушыткым любила ся позиція Мейсароша, айбо сесї работы читала и інтелігенція, научні круги, и они вели ку прогресу Карпатського края.

Кароль Мейсарош був знакомый из світилами політичного и літературного жывота Мадярщини первуй половкы XIX. столїтя, и вун був первым, ко мав много вывїреного матеріала и фактажа про написаня своїх історичных робут по вопросам мадярсько-русинських односин.

Як я уже споминав, изученєм дідузнины Кароля Мейсароша занимав ся Володимир Федини- шинец, котрый выдав книжочку-монографію „Пер- ший историк Ужгорода”, а його жона, Олена Мейсарош (правнучка Кароля Мейсароша) за- початковала и довела до кунця діло за присвоєня бібліотеці Гайдудорога 1991. рока имени Кароля Мейсароша.

Діяльність Кароля Мейсароша загорнуло вопросы історії и быта русинського народа, вопро- сы історії Унгвара, а также вопросы ослободител- ної боротьби мадярського народа у революції 1848- 1849. рокув. Про його жывот и работы мож найти

данї у научной мадярській літературі – „Мадярські писателї”, („Magyar írók”), „Мадярський біогра- фичный лексікон”, („Magyar életrajzi lexikon”). Доб- рі было бы, выдати творы Кароля Мейсароша на русинському языкови и повну бібліографію його робут.

И я, як єден из правнукув Кароля Мейсароша, и муй сын Александер, узяти ся за товмачєня його книги „Історія Унгвара” на русинський язык. Ро- бота не проста, бо много у текстї старолатинських писем и цитат, айбо стараєме ся їх потовмачити.

Пару слов ищи хочу уповісти за родину Кароля Мейсароша. У них из Амалїїв Коллар родило ся сїм діти, из котрых лем двое обстали ся живї: Цезарь и Кирил (Кароль). Кароль – муй дідо, отець мого няня. За Цезаря знаєме, же вун ся родив 18.12.1855. рока у Завадці, пушов у науку (учив ся на юридич- нум факултетї у Відню), а пак по сконченю штудо- ваня робив у Будапешті у Міністерії Фінансув.

Кароль-Кирил и Цезарь переписовали ся и ведно обсуждали вопросы газдуства, фінансові проблеми сімейства, бо жили они небогато.

Цезарь Мейсарош, як и його отець, интересовав ся вопросами русинства и написав роботу „Русины Мадярщини у географічнум и етнографічнум одношеню”, („A magyarországi ruszinok földrajzi és népismereti tekintetben”). Богужаль, ся фундамен- тална работа стратила ся, доля ї неизвістна, айбо она указовала, же обадва Мейсарошы – отець и сын – занимали ся вопросами изглядованя історіографії Пудкарпатської Руси, а без сих робут немыслимо порудненя двох народув – мадярського и русинського. Богужаль, Цезарь прожыв куртый жывот и умер 38 ручным 1893. рока од рака жалудка.

И у днешній час наслідники Кароля Мей- сароша – правнучка Олена Мейсарош (она, богу- жаль, 2015. рока спочила), и я, правнук, и муй сын Александер занимали ся и будеме занимати ся изглядованєм дідузнины Кароля Мейсароша, обы памятали го, як у родинї, так и шырокум кругови читателей.

Умер Кароль Мейсарош 2. фебруара 1890. рока у Завадці, де и похований. Великий желїзний крест указує, де його гроб. В Ужгороді на цвынтарі на улиці Капушанській похований його сын Кирил-Кароль, гроб котрого мы дозераєме.

Памнять за Кароля Мейсароша важна нам зато, же вун много зробив про миролюбивый русин- ський народ, духовно возроджав Русинув, був приміром єдности мадярського и русинського народув. Нам ся видить, же яло бы увіковічити його памнять присвоєнєм имени Кароля Мейсароша єдноу из улиц Ужгорода.

Др. Павел Мейсарош

Завдання:

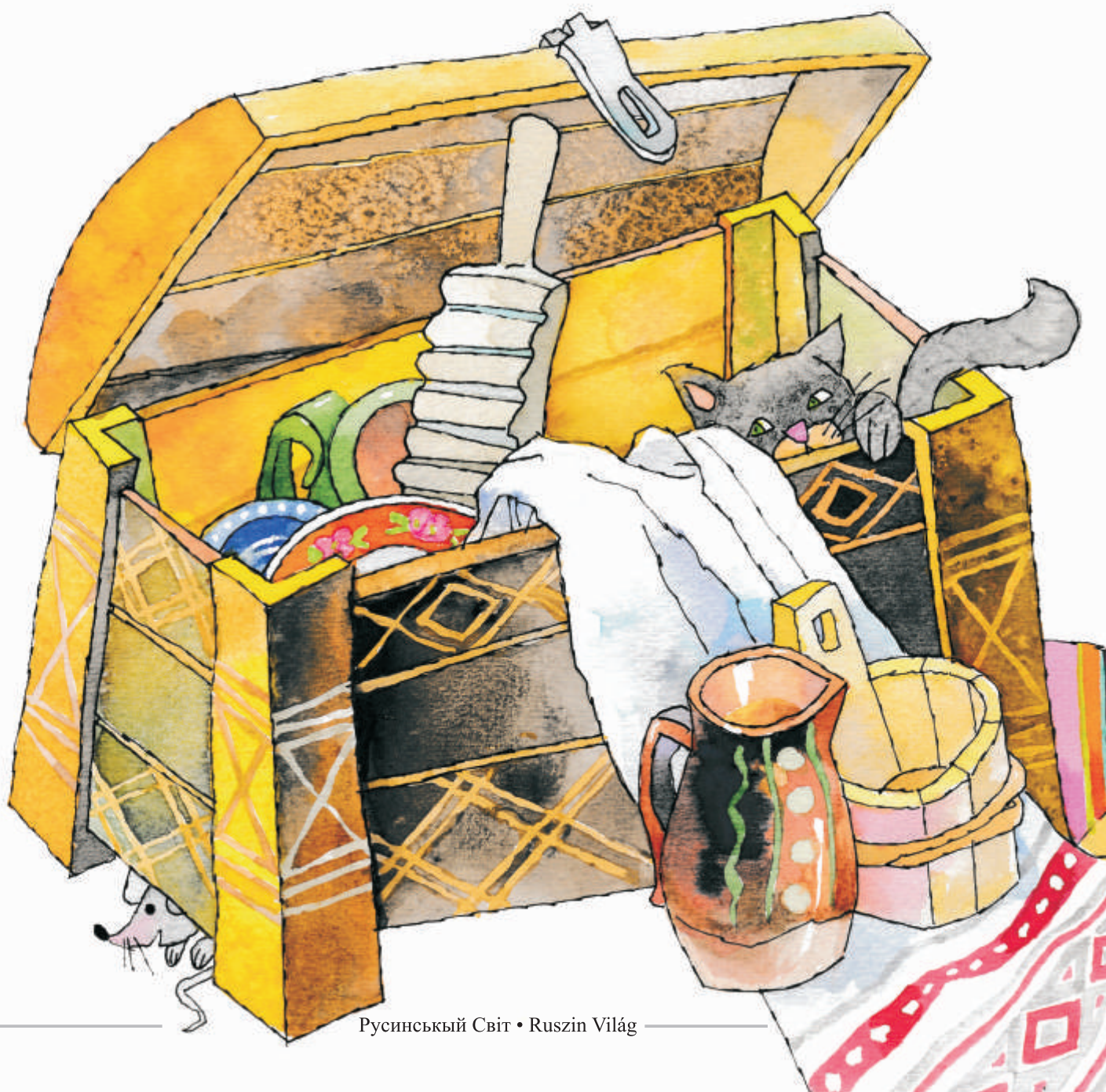
Найди 5 предметів русинського народного умітства!

Рисунок Агнеси Медвецької

Feladat:

Találj 5 ruszin népművészeti tárgyat!

Rajz: Medveczky Ágnes

Hírek

370 éves az Ungvári Unió

Az egyetemes kereszténység és a görögkatolikus egyház történetének nevezetes napján, Szent György vértanú ünnepén, 1646. április 24-én Ungvár történelmi városában, Homonnai György várkapolnájában hatvanhárom görögkeleti szertartású, zömében rutén pap Parthén Péter és Kossovics Gábor bazilita atya irányítása mellett jelképesen letette a katolikus hitvallást Jakusics György egri püspök kezébe. Ezzel engedelmességet fogadtak X. Ince pápának és utódai-

nak, és visszatértek a Szentszék fennhatósága alá. A fennkölt esemény egyik érdekes mozzanata volt az egyházi szláv nyelven végzett liturgia.

*Forrás: www.ujember.hu
az-ungvari-unio-emleke, Sebestyén Sándor*

Krajnyák Petro a Szlovákiai Oktatási Minisztérium államtitkára

Az újjraalakuló szlovák kormány kinevezte a minisztereket és az államtitkárokat.

Az oktatási, tudományos, kutatási és sport Minisztérium egyik államtitkára Petro Krajnyák, a szlovákiai ruszin közélet jeles képviselője, a Most-Híd párt tagja lett.

Gratulálunk kinevezéséhez és sok sikert kívánunk munkájához!

Forrás: Народны новинки, р. XXVI, ч. 4. 14. априля 2016

A zuglói, az újbudai és a Budapest XVI. kerületi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatok 2016. április 22-én **Duchnovics Alexander emlékestet tartottak**. A ruszin szellemi élet eme kiemelkedő alakjáról Dr. Pócs Olga, a Budapest XVI. kerületi RNÖ elnöke tartott előadást, majd a költő verseit Medvigy Hanna szavalta el. A nagyszámú közönség megtekinthette a Magyarországi Ruszinok Könyvtárában található Duchnovics műveket és az életével illetve munkásságával foglalkozó kiadványokat.

2016. 04. 23-án „**A Felvidék ruszin települései**” program keretében, Vámosújfalú Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatának szervezésében az érdeklődők Késmárk, Lőcse és Szepesváralja településeket látogatták meg, majd a kassai Szent Erzsébet Székesegyházban található II. Rákóczi Ferenc sírjánál, születésének 340. évfordulóján tisztelegtek

a Nagyságos Fejedelemléke előtt.

Komlósán a Pasika réten 2016. április 30-án nagy érdeklődés mellett megtartották a hagyományos **Tavaszköszöntő Ünnepséget**. Az összegyűlteket Popovics László, a Komlóscai Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, az ORÖ képviselője köszöntötte.

Az Országos Ruszin Önkormányzatot az ünnepen Kramarenko Viktor elnök képviselte.

Tisztelt Olvasók!

Bővebb információt a magyarországi ruszinok életéről WEB oldalunkon találhatnak:

<http://ruszin.com>

Ugyanitt található meg lapunk elektronikus verziója!

Tiszteletadás és emlékezés

2015. március 17-én Magyarország Országgyűlése II. Rákóczi Ferenc születésnapját emléknappá nyilvánította, amely döntésével megerősítette a hazai ruszin közösség, a „gens fidelissima” soha el nem múló tiszteletét a Nagyságos Fejedelem emléke iránt.

2016. április 2-án Sáropatakon, az MNM Rákóczi Múzeuma parkjában található II. Rákóczi Ferenc szobránál ünnepelte a hazai ruszin közösség képviselőiben 450 fő a Nagyságos Fejedelem születésének 340. évfordulóját. A jeles ünnep alkalmából megtartott, immár hagyományos rendezvénysorozat a Sáropataki Szent Péter és Pál apostolok görögkatolikus templomban Szent Liturgiával kezdődött, amelyet Orosz Tóth György abodi, Trescsur László filkeházai parochusok és Szónoczky János Mihály atya vezettek. Köszönjük Mosolygó Tamás parochus urnak a több éves szíveslátást. Az ünnepi rendezvény folytatásaként Aros János, Sáropatak polgármestere köszöntötte a jelenlévőket, beszédében méltatta II. Rákóczi Ferenc életútját, emléke ápolásának fontosságát a város életében. Giricz Vera, az országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója tájékoztatta a hallgatóságot az Országgyűlés 2016. március 29-i plenáris ülésén megtartott felszólalásáról, amellyel megemlékezett II. Rákóczi Ferenc születésének 340. évfordulójáról, végül Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója nagy érdeklődéssel kísért előadása következett a Nagyságos Fejedelem és családja életének Sáropatakhoz kötődő időszakáról. Az ünnepi műsort a helyi II. Rákóczi Ferenc Általános

Iskola tanulóinak szavalatai és a Sáropataki Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanulóinak táncai tették emlékezetessé. Az ünnepi megemlékezés zárásaként elhangzott ruszin nemzeti himnusz után Aros János, Sáropatak polgármestere, Giricz Vera, az országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója, Kramarenko Viktor, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, Szilcer-Likovics Olga és Szónoczki János elnökhelyettesek,

Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sáropataki RNÖ és az ORÖ PEB elnöke, Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója, a települési és a B-A-Z megyei RNÖ képviselői megkoszorúzták II. Rákóczi Ferenc szobrát.

A hangulatos ebéd közben az ünnepség résztvevői barátságos környezetben megbeszélhették az életükkel és tevékenységükkel kapcsolatos eseményeket, tapasztalatot cserélhettek önkormányzataik működéséről.

II. Rákóczi Ferenc születésnapjának ünneplése a Nagyságos Fejedelem szülőházánál folytatódott, ahol ünnepi beszédet mondott Laczkó Lajos, a II. Rákóczi Ferenc Polgári Társaság elnöke, Dr. Habil Enghy Sándor, a Sáropataki Bibliai Tudományos Intézet vezetője, Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sáropataki RNÖ és az ORÖ PEB elnöke, majd a megemlékezés koszorúzással végződött.

II. Rákóczi Ferenc és a ruszinok

Giricz Vera, az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólójának az Országgyűlés 2016. március 29-i plenáris ülésén és a Sárospatakon II. Rákóczi Ferenc születésének 340. évforduló tiszteletére megtartott emlékünnepeken elhangzott beszéde.

2015. március 17-én Magyarország Országgyűlése II. Rákóczi Ferenc születésnapját emléknappá nyilvánította, amely döntésével megerősítette a hazai ruszin közösség, a „gens fidelissima” soha el nem múló tiszteletét a Nagyságos Fejedelem emléke iránt.

II. Rákóczi Ferenc így írt „Emlékirataiban” az 1703. évben Lengyelországból a Vereckei-hágón át való hazatéréséről: „Akik majd olvassák e sorokat, nem fogják tudni elhinni a nép hozzám való ragaszkodását. Mire híre kelt jöttömnek a munkácsi hercegségben, alig lehet elképzelni, hogy milyen igyekezettel és örömmel tódult hozzám a nép. Ezek az emberek gyermekestől, feleségestől jöttek és messziről meglátva engem térdre ereszkedtek és keresztet vetettek. Buzgóságukban és ragaszkodásukban nemcsak hogy élelemmel láttak el, hanem hazaküldvén nejeiket és gyermekeiket maguk beállottak a seregembe és többé el sem hagytak, s kinyilatkoztatták, hogy velem akarnak élni-halni.”

A ruszinszármazású Hodinka Antal akadémikusnak, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának „II. Rákóczi Ferenc fejedelem és a „gens fidelissima”(vagyis a ruszinok) című munkájában érdekes adatokat olvashatunk az 1704 és 1705 között a Nagyságos fejedelem seregében szolgált ruszin katonákról. Ezek szerint a verhovinai ispánság 22 falujából 4 falu adott katonát, a munkácsi uradalom 128 rutén faluja közül 95 falu állított katonát, azaz összesen 391 embert, ami azt jelentette, hogy minden harmadik ember beállt II. Rákóczi Ferenc seregébe. A beregszentmiklósi uradalom 33 falujából 12 falu adott katonát, összesen 33 embert, legtöbben – huszonöt fő – hajdúk voltak. A ruszinok közül a szabadságharcos seregben 19-en kaptak katonai rangot. A ruszinság számára a Rákóczi-szabadságharc sikere a már megszerzett előjogok megőrzését jelentette és Rákóczi fejedelem biztosította is számukra ennek a lehetőségét. A ruszinok hűséggel harcoltak a magyar és saját szabadságuk védelmében és kitartottak a legvégsőkig: Munkács a kuruc ellenállás utolsó erőssége volt. 1710-ben az egyre válságosabbra forduló helyzetben a kurucok a Felső-Tisza vidékre szorultak vissza és béketárgyalásokat kezdtek a császár képviselőivel. II. Rákóczi Ferenc pedig, az orosz cár segítségét remélve, a Vereckei hágón át Lengyelországba utazott. Útban a Vereckei hágó felé a Nagyságos Fejedelem és

maroknyi csapata érintette Szolyvát és környékét. Útjukat a ruszinok élelemmel, szállással és kísérettel segítették. Királyfiszallas falucska kovácsai az üldöző labancok megtevesztésére II. Rákóczi Ferenc és csapata lovait fordítva patkolták meg, így indultak el a szabadságharcosok a Latorca folyó mentén a hágó felé.

Később fiatal kőrösfák alatt tartottak pihenőt, ahol a Nagyságos Fejedelem könnybe lábadt szemmel búcsúzott el szeretett hazájától. Az egykor fiatal facsemeték mára terebélyes fák lettek és a környék lakossága büszkén és féltve óvja és gondozza őket, hiszen a ruszin történelem dicsőséges emlékét őrzik.

A szabadságharc bukása után a ruszinok egy része nem tért haza szülőhelyére. A harcokban elnéptelenedett ugocsi, szabolcsi, zempléni és hajdúsági falvakban telepedtek le. Ezek a települések lettek a XVIII. században a megerősödő ruszin vándorlás első célpontjai, ahonnan tovább haladva egészen a déli Bácskáiig jöttek létre az

általuk benépesített falvak, hozzájárulva ezzel a török korban elpusztult területek benépesüléséhez, a XVIII. századi történelmi Magyarország demográfiai megújulásához. Ez lett az alapja az évszázados Kárpát-medencei közös jövőnk építésének, miközben megőriztük múltunk közös dicsőséges küzdelmének, a Rákóczi szabadságharc és II. Rákóczi Ferenc emlékét.

Az országgyűlés 2016. március 29-i plenáris ülésén lehetőséget kaptam arra, hogy a hazai ruszin közösség nevében megemlékezzem II. Rákóczi Ferencről és a „gens fidelissima”-nak a Nagyságos Fejedelem iránt érzett soha el nem múló szeretetéről és tiszteletéről.

Fotók: Szvitánkó Tamás

A palánkai vár Munkács

A vár a város dél-nyugati szélén, egy meredek dombon helyezkedik el, mely kiemelkedik a környező síkságból. A domb vulkanikus eredetű, amelyen helyenként andezit kőzet kimenetek láthatóak. Az emberek azt beszélik, hogy a vár nehéz emberi "munkás" munka árán épült fel, innen kapta nevét Munkács.

Az erőd építésének idejéről pontos dátum nincs. Egy 1321-es levél szerint első parancsnoka a Bereznai és Ugocsai megyék főispánja, Tamás volt. Jelentős szerepe volt a vár építésében Korjatovics Fedor, podolszki fejedelemnek. (1396–1414).

Korjatovics egy hatalmas védő erődítménnyé alakította át a kis várat, amely elővárta és főudvarra volt osztva. A fő bástya - egy négyzet alakú lakótorony - a főudvaron magasodott. A várat vizes árkok, tizenöt bástya és a földbe levert rönk-kerítés övezte. Mára két déli és egy északnyugati torony maradt meg, ezek a vár legrégebbi részei, amelyeket Korjatovics tornyoknak neveznek. A következő századokban az erőd folytatta növekedését és fejlődését. 1633-ban a Munkácsi vár II. Rákóczi György erdélyi fejedelem tulajdonába került, aki francia mérnökök segítségével építette újjá. A munkácsi vár fontos szerepet játszott II. Rákóczi Ferenc szabadságharcában is. A fejedelem 1703. június 16-án a Vereckei-hágón át érkezett Lengyelországból Magyarországra. Csapatai 1703. június 24-én foglalták el Munkácsot, a várat birtokba venni azonban akkor még nem tudták, noha a Munkács környéki ruszinok végig kitartóan segítettek. A vár ostroma 1703 novemberében kezdődött és 1704. február 16-án a kuruc sereg győzelmével ért véget. Rákóczi azonnal beköltözött a várba és innen irányította szabadságharcát, melynek stratégiai fekvéséből adódóan igen fontos támaszpontja lett. Ezért utasítást adott Demoiseaux brigádéros hadmérnöknek, hogy készítsen tervet a vár korszerűsítésére, kibővítésére és átépítésére, aki 1705-ben hozzá is látott a vár megerősítéséhez, a munkálatok, melynek nagy részét a Bereg megyei magyar és ruszin jobbágyok végezték, egészen 1710-ig tartottak.

1705-ben II. Rákóczi Ferenc elrendelte a pénzverde átvitelét Erdélyből Munkácsra. Ez a vár közelében volt található, az egykori malom épületében, közvetlenül a Latorca folyó partján. Először réz

érméket készítettek, majd ezüst és arany, valamint emlékérméket is. Az első réz érméket 1706-ban adták ki. Némelyikre közülük latin betűkkel rá volt vésve: „CM” (Castrum Munkacsiensis) és „MM” (Munkácsi Monéta). Az ovális érméken rajta volt II. Rákóczi Ferenc jelmondata „PRO LIBERTATE”, ami lefordítva azt jelenti „A szabadságért”. A pénzverde Munkácson 1713-ig működött.

II. Rákóczi Ferenc számos külföldi küldöttséget fogadott nagy pompával a munkácsi várban, közöttük I. Péter orosz cár küldötteit is.

A kurucok szabadságharca vereséggel végződött. 1711. június 22-én a vár védői letették a fegyvert. Egy magyar történész rögzítette II. Rákóczi Ferenc vallomását: „Pár napon keresztül három ezer ruszin érkezett hozzám, nagyon gyengén felszerelve, féléhesen, ott hagyták a házukat, hogy a szabadságért

harcoljanak. És én elárultam őket.” Az osztrákok kegyetlen bosszút álltak a felkelőkön, több tucat ruszin és magyar falut romboltak le a vár környékén, amely az ezt követő időkben fokozatosan elvesztette stratégiai jelentőségét.

1789-ben a várat börtönné alakították. Azokban az időkben, mikor Kárpátalja Csehszlovákiához tartozott, a vár laktanyaként szolgált. A szovjet uralom idején szakiskola működött itt. Napjainkban jelentős helyreállítási munkálatok után itt található Munkács és a járás helytörténeti múzeuma.

*Forrás:
Замки Закарпаття
Видавництво
„Краєвиди Карпат”
Ужгород, 2008
Fordította: Janger Bt.*

*Matl Péter:
Zrínyi Ilona és ifjú Rákóczi Ferenc szobra*

A beregszentmiklósi várkastély

A Telegdy-Rákóczi kastély U alakú kétszintes épület. 1403. december 14-i dátummal Perényi Imre királyi engedélyt kapott erősített várkastély építésére.

A kastély az 1450-es években készült el, majd 1585-ben Telegdy Mihály átépítette. 1633-ban, 1729-ben, 1734-ben és 1839-ben is átalakították. 1728-ban a Schönborn család birtoka volt, akik a kastélyt sörházzá alakították át, majd 1768-ban ők is átépítették.

Az alaprajzban a várnak aszimmetrikus konfigurációja van, mely egy hosszított téglalapot rejt magában, két egyirányú egyforma nagyságú nyúlvánnyal a végein. A fő téglalap túlsó oldalán a sarkak vágott és kerek tornyokkal végződnek.

A vár a munkácsi – szentmiklósi dominiák tulajdonosaihoz tartozott. A XIV – XVII. századokban különböző hűbérurak tulajdonában volt, ami rányomta bélyegét a vár védelmi funkciójára. Az idő múlásával folyamatosan

átépítették, viszont ez sem változtatott az eredeti külsején. Fennmaradtak a fehér köves bekeretezések a régi nyílásokon és az ablakréseken is a felső emeleten.

A vár nagy építészeti-történelmi jelentőséggel bír, és az akkori hűbérurak rezidenciáinak sajátosságait mutatja.

A késő reneszánsz stílusban épült kastélyban több hírneves személy is megfordult, így többek között Zrínyi Ilona is gyakran tartózkodott itt. Többször találkozott itt későbbi férjével, Thököly Imrével. II. Rákóczi Ferenc fejedelem is gyakran járt Beregszentmiklóson, a kastélyban töltötte száműzetésbe vonulása előtti utolsó éjszakáját is.

*Forrás: Замки Закарпаття
Видавництво „Красивиди
Карпат”,
Ужгород, 2008
Fordította: Janger Bt.*

Húsvét Baskón

A Zempléni hegyek között meghúzódó kicsiny település: Baskó. Csöndben készül az Úr szenvedésének, halálának és feltámadásának ünnepére.

Nagycsütörtök estére még jobban elcsendesül az amúgy is csendes település. Már csak az ún. kinszenvedési evangéliumoktól ihletett hangulat uralkodik. Később a harangok elnémulása után az élet csendje még csendesebb.

Másnap az imaórák elvégzése után a szorgos asszonyi kezek összeállítják a szent sír megmaradt darabkaiból a díszes ravatalt, majd terítőkkel öltöztetik fel, hogy a szokásos virágos díszítés még szebben pompázzon.

A sírba tételi vecsernye körmenetele után helyére teszik a síri leplet a szent síron, amelyhez sorban érkeznek szentségimádkást végezni az adorálók (imádkozók). Az éjjeli órákat kivéve nincs árván hagyva a szent sír. A gyerekek óra szerinti beosztásban, a felnőttek pedig alkalomszerűen virrasztanak.

A virrasztás csendjét a feltámadási szertartás szárnyaló

énekei és az újra megszólaló harangok vidám hangjai emelik ismét az ünnep nagyszerű hangulatába.

Másnap az ünneplés hangulatát tovább gazdagítja a pászkás kosarak készítése, majd még a liturgia előtt való elhelyezése a templomkertben. A liturgia végén nagy ünnepélyességgel és lobogókkal vonulnak ki a templomból a pászkás kosarakhoz, ahol a szokásos szertartás közben megszentelik az elkészített húsvéti eledeleket. Minden család ott van a pászkás kosaruknál, a gyerekek is hozzák a csokoládés figurákkal töltött kis

kosarukat a szentelésre. A kúrátorok ősi szokás szerint körbejárnak és kis proszforokat - áldozati kenyérdarabkákat - osztanak mindenkinek, hogy legyen papkalács is az ünnepi asztalon.

A himnuszok eléneklése és az ünnepélyes elbocsátó után mindenki hazasiét, és csak a megszentelt ételt-italt találja fel, így kerül korona húsvét szent ünnepére.

Feltámadt Krisztus! – Valóban Feltámadt!

*Obbágy Lászlóné
képviselő, Baskói RnÖ*

Duchnovics Alexander a költő (1803.04.24.-1928.04.24.)

Duchnovics Alexander, kinek évfordulóját ünnepeljük, tevékenyen vett részt a közéletben, publikált tudományos témájú írásokat, de írt verseket is. Írásomban mint költőt igyekszem őt bemutatni.

Mi is a költészet művészete? A művészet eme ága nagyon régi. Már az ókori görögök idejében voltak költők, akik megénekelték népük sorsát, mint a világtalan Homérosz a Trójában és az Odüsszeiában, vagy az olimpiai győzteseket dicsőítették. Az elkövetkező időkben a költészetet olvasták, művelték, de igazán csak a XVIII. században, az új művészeti irányzattal, a romantikával terjedt el. Olyan nemzeti költők születtek ekkor, mint Sevcenko, Cseljakovszkij, Puskin, Goethe, Mickévics, Byron, akik papírra vetették gyengéd érzelmekkel font szárnyaló képzeletüket, miáltal népük nemzeti életének oszlopai lettek.

Ilyen ember volt a kárpátaljai ruszinoknak Duchnovics Alexander.

Meg kell jegyezni, hogy a költő rendkívüli ember, már ami a belső életét illeti. A versírást nem az iskolában tanulja, ezzel születik, és mint minden teremő erő, ezt is művelni, csiszolni kell. Az említett költőóriások is ezzel a teremő erővel születtek, amely tetteikben is megnyilvánult, és hogy a művészet legmagasabb fokára jutottak, az nem csak a költészetüknek, hanem az életüknek is köszönhető. A mi Duchnovicsunk is rendelkezett költői vénával, de életének különböző eseményei olyan művészethez vezették, amely távol maradt az elterjedt romantika irányzatától, és ezért nem érte el azokat a magasságokat, mint az említett világirodalmi óriások. Előtte fekszik Duchnovics Alexander költeményeinek gyűjteménye és olvasom „A rab árva” című versét. A vezérgondolat az anya és annak szerepe az édesanyját szerető gyermek lelkében-életében. Íme néhány sor:

*A gyermekkorra emlékezve
Eszembe jutnak a régmúlt idők
Édes játékokkal és multságokkal,
Fülembe anyám hangja cseng.
Anyám hangja! Ó! gyötrő gondolat!
Anyám édes szava
Eljut belső világomba
Gondolataimat hálával telíti.*

Ebből kitűnik, hogy a mi Duchnovicsunk a

gyengéd érzések és a jóság költője volt. A jóság és a szelídség a fő motívum más verseiben is, például:

*Vidámnak mutatkoztam,
bár nagyon bús volt lelkem.
Engedelmesen megalázkodtam,
bár büszkeség űzött szüntelen.
Az én uram akarata*

*volt az enyém is,
áhitattal hallgattam arra,
nem ismertem pihenést.*

Küzdelme a kijelölt célért nyugodt, nem forradalmi, ahogy a külső világ hatásai által kiváltott, az emberi kapcsolatokra adott válaszai is békések. Zárt világában élő ember volt, nyugodtan tűrte, ha némelyik esemény a fásultságba kergette, mert, ahogy a Gondolat az Istenről című versében a lelkész mondja:

*Ismerd meg a Mindenható erejét,
Tapasztald meg saját gyarlóságod,
Emlékezz a világi dühre, gyengeségre,
És éld meg az isteni jóságot.*

Ennek ellenére viszonyát Tarkovics püspökkel így jellemzi:

*Szavaimmal érte éltem, (Lelki atyjának)
Érte aludtam, keltem és ettem,
Testtel, lélekkel neki szolgáltam,
De őt magát nem szerettem. (Élet az udvarnál)*

Duchnovics Alexander az absztrakt jelenségek költője, és az olvasónak erősen oda kell figyelnie a verseire, hogy megértse azokat. Példának itt van a Szerelem szentélye c. verse, amire az is jellemző, hogy nem érezhető rajta az az újfajta költészet, amely a romantika korszakában virágzott. A népi énekek gyűjtése, a néprajz érdekelte; de a népköltészet hatását nagyon ritkán fedezhetjük fel műveiben. Ha mégis – akkor nagyon megszépíti azokat, példa erre a „Szomorúság a kedves sírjánál” című vers első néhány sora:

*Fújdogálj szellőcském,
Fújdogálj könnyeden,
Hogy az én kedveském
Csöndesen pihenjen.*

A gyakorító képzők és az ismétlődő igekötők a népi nyelv legszebb jellemzői, mélyebb lélektani értelmük pedig semmilyen más nyelv kifejezéseivel

nem hasonlíthatók össze. Milyen egyszerűen, kedvesen hangzik:

„Fújdogálj szellőcském”

Befejezésképpen meg kell jegyezni: a mi Duchnovicsunk teremtette meg a kárpátaljai ruszinok költészetének alapjait. Nagy dolgot vitt végbe, olyan dolgot, mint a fent említett költőóriások, de mihozzánk illőt, és munkáját befejezve így szólt az ifjúsághoz:

„Ej, sólyom kölykök,

Szárnyra most kapjatok!

Én már öreg sólyom lettem

Szárnyaim már megtörttek”.

Szárnyai az állandó munkában megtörttek az évek alatt, nyomában hadd emelkedjen fel az ifjú költők generációja.

Mai fiatal költők! Tartsátok meg atyátok akaratát, emelkedjete fel, szálljatok magasabba, mint Duchnovics szállt lelkével, emelkedjete egészen olyan magasságba, ahonnan mint gyöngyök peregnek majd alá a népi szellemmel átítatott gyönyörű költemények! Így folytatódik a Duchnovics Alexander által elkezdett ügy, és megvalósul az ő szerény kérése:

Temessetek el a tölgyesekben,

sziklák mellé a sűrű rengetegben,

Dalotok szálljon szerte,

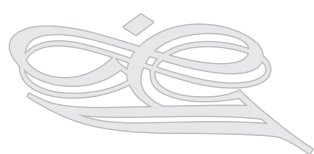
atyátokra emlékezve.

Ahi Ferenc

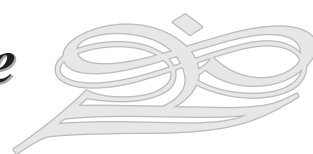
„Tanár” című folyóirat, 11. évfolyam,

Ungvár, 1928. április 28. 4. szám.

Fordította: Janger Bt.

Mészáros Károly emlékére (1821-1890)

Ebben az évben, július 20-án ünnepeljük Mészáros Károly születésének 195-ik évfordulóját. A híres történész, publicista, forradalmár egyben ügyvéd és újságíró is volt. Számunkra azért fontos ő, mert nagyon szerette és nagy becsben tartotta a ruszin népet.

Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, Vörösmarty Mihály és Madách Imre kortársa, a forradalom aktív résztvevője, történetírója és publicistája volt.

Március 15-i ünnepi beszédében Áder János Magyarország köztársasági elnöke Kossuth Lajos, Petőfi Sándor, Vörösmarty Mihály mellett említette Mészáros Károly nevét és a forradalom fontos szereplőjének nevezte.

A részben elfelejtett etnográfus és történész Mészáros Károly nevét sokszor említette Fedinisinec Volodimir 1965-től 1991-ig írt cikkeiben a Kárpáti igaz szó, a Kárpátok, a Kárpátalja hírei című folyóiratokban, és kiadott egy életrajzi könyvet is Ungvár első történésze címmel. Felesége, Mészáros Olena (Mészáros Károly dédunokája) indította el azt a folyamatot, melynek köszönhetően 1991-ben a hajdúdorogi könyvtárat Mészáros Károlyról nevezték el.

Saját munkáikban a ruszinság olyan ismert kutatói is, mint Udvari István, Magócsi Pál Róbert, Rudlovcsák Olena gyakran hivatkoznak Mészáros Károlyra.

Najpaver Kamil, aki a cigányok eredetét tanulmányozta, forrásként használta Mészáros Károly kéziratát, amelyben A cigányok cím alatt részletesen leírta a cigány-magyar együttélés 500 évét, melynek eredményeként létrejött a magyar-cigány zenei kultúra.

A 2009-ben megjelent cikkemben már fog-

lalkoztam Mészáros Károly életrajzával. Most csak rövid említést teszek életének és munkásságának főbb szakaszairól.

Mészáros Károly Hajdúdorogon született 1821. július 20-án. Korán árva lett, így a debreceni gimnáziumi évei alatt kénytelen volt saját magának megkeresni a kenyerre valót. A gimnázium után a Pécsi

Egyetemen folytatta tanulmányait, ahol megismerkedett Vörösmarty valamint Bajza műveivel, és megírta első színdarabjait és verseit. Ezekben az években a fiatal Mészáros megismerkedett Kossuth Lajos szabadságszerető eszméivel, majd Az élet céljairól címmel megírta első publicisztikai könyvét.

Pécsről Budapestre ment tanulni a jogi karra. Itt megírja az Emberismeret c. munkáját. Miután 1846-ban befejezte tanulmányait, a pesti ügyészségen kezd el dolgozni.

A szabadgondolkodásuk a „Pilvax” kávézóban gyülekeztek, innen indultak el a forradalmi ifjak 1848. március 15-én. Mészáros Ká-

roly is aktív résztvevőjévé válik a forradalomnak – ő lesz a forradalom eseményeinek történetírója, publicisztikai munkáiban ismerteti Petőfi Sándor, Kossuth Lajos és más forradalmárok politikai nézeteit.

A forradalom bukását követően Mészáros Károly Ungvárra költözik, ahol ügyvédként és közjegyzőként dolgozik. Ezekben az években veszi feleségül Kollár Amáliát Zavadkáról (Fogas), ami Mihalovce (Nagy-mihály) közelében található, így gyakran tölti falun az idejét; kertészkedéssel és szőlőtermesztéssel foglalkozik, de az ügyvédi munkásságát is folytatja Ung-

váron. Ezekben az években Mészáros Károly tolla alól olyan munkák kerülnek ki, mint A magyarországi oroszok (ruszinok) története (1850), A magyar forradalom titkai, A magyar szabadságharc előjátéka az 1848-as évben.

Még Pesten megalapítja és szerkeszti a Magyar Községjegyző-t; a Kárpáti Hírnök, az Ungvári Hírlap és a Község Lapja folyóiratokat már Ungváron jelenteti meg.

Cikkeket ír, dolgozik olyan folyóiratoknak és újságoknak, mint a Honderű, a Társalkodó, az Életképek, a Pesti Napló és mások.

A ruszinság szempontjából a legnagyobb figyelmet Mészáros Károly Önéletrajz és Ungvár története a régmúlttól napjainkig című munkái érdemlik. Az Önéletrajz c. munkájában sokat ír Dobrjanszkij Adolf cikkéről, aki el akarta választani a kárpátaljai ruszinokat az Osztrák-Magyar Monarchiától és egyesíteni őket a galíciaiakkal. Maga Mészáros azt vallotta, hogy a ruszinoknak az Osztrák-Magyar Monarchia részeként és vezetése alatt kell maradniuk, nem pedig másképp. A Magyarországi oroszok (ruszinok) története c. művében bátran rámutat a ruszin lakosság őshonosságára és teljes jogára a földhöz, erdőkhöz és az élethez ezen a tájon. Bár nem mindenkinek tetszett Mészárosnak ez a kiállása, munkáit olvasta az értelmiség, a tudományos körök képviselői - így segítette a kárpátaljai terület fejlődését.

Mészáros Károly jól ismerte Magyarország XIX. század közepének politikai és irodalmi életét, és elegendő anyaggal rendelkezett a magyar-ruszin kapcsolatok kérdésével foglalkozó történelmi munkák megírásához. Munkássága magába foglalja a ruszin nép történelmével és életvitelével kapcsolatos kérdéskört, Ungvár történetét, valamint a magyar nép szabadságharcának eseményeit az 1848-49-es forradalom idején.

A tudós életéről és munkásságáról szóló adatok megtalálhatók a magyar tudományos irodalomban, pl.: Magyar írók, Magyar életrajzi lexikon, de elvárható lenne, hogy Mészáros Károly összes műve megjelenjen ruszin nyelven is.

Mészáros Károly egyik dédunokájaként Sándor fiammal hozzáfogtunk az Ungvár története című könyv

ruszin nyelvre fordításához. A munka nem egyszerű, a szövegben sok az archaikus és latin kifejezés, illetve idézet.

Pár szót szeretnék még mondani Mészáros Károly családjáról. Hét gyereke született, akik közül csak kettő maradt életben: Cézár, aki 1855.12.18-án született Zavadkán, a Bécsi Egyetem jogi karán tanult, majd tanulmányai befejeztével Budapesten dolgozott a Pénzügyminisztériumban; és Károly, aki az én nagyapám volt. Károly és Cézár felnőtt korukban levelekben beszéltek meg a mezőgazdasági munkákkal, és mivel nem voltak túl gazdagok, a család pénzügyi problémáival kapcsolatos kérdéseket.

Mészáros Cézár, apjához hasonlóan, érdeklődött a ruszinság iránt, és megírta munkáját A magyarországi ruszinok földrajzi és népismereti tekintetben címmel. Sajnos ez a munka, amely alapvető ismereteket tartalmaz, eltűnt, a sorsa ismeretlen.

Mindkét Mészáros – apa és fia - foglalkoztak a Podkárpatyszkájá Rusz történelmi kérdéseivel, és munkájuk nélkül elképzelhetetlen a két nép, a magyarok és ruszinok kapcsolatának teljes körű megismerése. Sajnos Cézár rövid életet élt, gyomorrákban halt meg 38 évesen, 1893-ban.

Mészáros Károly 1890. február 2-án halt meg Zavadkán, ott is temették el, hatalmas fém kereszt jelzi sírhelyét. Ungváron a Kapos utcai temetőben van eltemetve fia, Kirill, azaz Károly, kinek sírhelyét mi gondozzuk.

Jelenleg Sándor fiam és én, mint Mészáros Károly leszármazottjai foglalkozunk, és a jövőben is foglalkozni fogunk Mészáros Károly hagyatékával, hogy ne merüljön feledésbe emléke és munkássága. Sajnos a tudós egyik dédunokája, Mészáros Olena, aki sokat tett Mészáros Károly munkásságának népszerűsítéséért, és emlékének ápolásáért, 2015-ben elhunyt.

Azért kell megőriznünk Mészáros Károlyt emléket, mert sokat tett a békeszerető ruszin nép érdekében, új életre keltette a ruszin szellemiséget, példája volt a magyar és ruszin nép egységének. Ezért is illene tiszteletére és emlékére elnevezni róla Ungvár egyik utcáját.

Dr. Mészáros Pál

Fordította: Janger Bt.

Выдає Вседержавное Русинське Самосправованя Kiadja az Országos Ruszin Önkormányzat

Отвітачальний видаватель: Віктор Крамаренко Felelős kiadó: Kramarenko Viktor

Члены редакції: Віра Гіріц – отвітачальний редактор, Янош Мигаль Соноцкі – главный редактор, Андрій Манайло - умільський редактор, Ірина Ворінко-редактор, Ірина Скіба - секретарь

A szerkesztőbizottság tagjai: Giricz Vera - felelős szerkesztő, Szónoczký János Mihály - főszerkesztő, Manajló András - művészeti szerkesztő, Vorinko Irén-szerkesztő, Szkiba Irén - szerkesztőségi titkár

A szerkesztőség elérhetőségei: Cím: 1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b. Tel./Fax: (06-1) 468-2636 <http://ruszin.com> E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com ISSN: 1785-1149 Kivitelezési munkálatok: AMG experts Bt. A lapban megjelent cikkek felhasználása kizárólag a „Ruszin Világ”-ra való hivatkozással lehetséges.